

בס"ד. שיחת יום ב' דחג הסוכות, ה'תשכ"ג.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹, שכשם שישנם שבעת האושפיזין המנויים בזוהר², כך ישנם האושפיזין החסידיים, ומנה את כל רבותינו נשיאינו, החל מהבעש"ט ועד כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.

ועפ"ז מובן, שכשם שהאושפיזא דשמיני-עצרת הוא יוסף הצדיק, שהוא בחי' שמיני, ואודותיו נאמר³ "ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף אל אחיו", שזהו תוכן הענין דשמע"צ, "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך" (כמשנת"ל⁴) — כן הוא גם בנוגע להאושפיזין החסידיים, שהאושפיזא דשמיני-עצרת הוא יוסף הצדיק, כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵.

ב. כללות ענין האושפיזין החסידיים — אין זה ענין אחר ח"ו מהאושפיזין שבזוהר, שהרי גם ספר הזוהר הוא פנימיות התורה, ובפרט שענין האושפיזין דחג הסוכות שנזכר בזוהר, מבואר באריכות בכמה מקומות בחסידות (בסידור⁶ ועוד), אלא, האושפיזין שבזוהר והאושפיזין החסידיים ענינם אחד, והיינו, שענינם של האושפיזין שבזוהר נמשך ומתגלה גם באושפיזין החסידיים.

והענין בזה:

כל אחד מהאושפיזין — יש לו ענין מיוחד בעבודתו.

ואע"פ שכל צדיק מקיים בודאי את כל תרי"ג המצוות — שכן הוא גם בצדיקים שקודם מתן-תורה, כמארו"ל⁷ בנוגע לאברהם אבינו שקיים את כל התורה כולה עד שלא ניתנה — מ"מ, לכל צדיק וצדיק יש ענינים מיוחדים לו, וכמבואר באגה"ק⁸ בענין "אבוך במאי הוה זהיר טפיי"⁹.

(6) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס תשי"ב ס"ז (תו"מ ח"ד ע' 34). וש"נ.

(7) עם דא"ח — שער הסוכות (רנז, ב ואילך). וראה ספר הערכים חב"ד (כרך ד) ערך אושפיזין דסוכות (ע' שכו ואילך). וש"נ.

(8) יומא כח, ב. וש"נ.

(9) סוס"ז.

(10) שבת קיח, סע"ב.

(1) שיחת ליל א' דחה"ס תרצ"ז ס"ד (סה"ש תרצ"ז ע' 161). וראה גם ר"ד ליל א' דחה"ס תשכ"א (תו"מ חכ"ט ע' 38). וש"נ.

(2) ח"ג קג, ב ואילך.

(3) ויגש מה, א.

(4) משלי ה, יז. וראה שמו"ר פט"ו, כג.

(5) בסד"ה וכל אדם לא יהי' גוי' דש"פ

האזינו (לעיל ע' 29). וש"נ.

ובפרט ע"פ הפירוש (שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר¹¹, מקובל מרבנו הזקן שקיבל מרבו ורבו מרבו) ש"זהיר" הוא מלשון זוהר ואור, דהיינו שבמצוה זו האיר אצלו האור האלקי יותר, ומצד זה ה' גם "זהיר טפי" כפשוטו — שמזה מובן, שמלבד זאת שלכל אחד יש ענין מיוחד שבו "זהיר טפי", הרי גם כל שאר עניניו חדורים הם באותו ענין, כיון שבענין זה מאיר אצלו האור יותר.

ובנדו"ד — הענינים המיוחדים שישנם אצל כל אושפיזא, ישנם גם אצל האושפיזא החסידי השייך לאותו יום: הענין המיוחד שהי' אצל אברהם — ה' גם אצל הבעש"ט, הענין המיוחד שהי' אצל יצחק — ה' גם אצל המגיד, וכן בנוגע לשאר האושפיזין.

ותוכן חילוק העבודות בין האושפיזין שבזוהר (שמזה יובן גם בנוגע להאושפיזין החסידיים) — יובן ע"פ הפסוקים שאומר כל אחד מהאושפיזין, כדאיתא בזוהר¹² שכל אחד מהאושפיזין אומר פסוק מיוחד, שזהו שכר עבודתו, והרי "משכרה נדע מהותה", כמ"ש רבנו הזקן בתניא¹³ בנוגע לענין שכר מצוה.

ג. הפסוק שאומר אברהם אבינו (האושפיזא הראשון) הוא — "אז תתענג על הוי' גו"¹⁴:

כללות ענין התענוג באלקות — הרי זה דרגא נעלית ביותר. ובזה גופא — כיון שבכתוב נזכר שם הוי', הרי מובן שאין זה רק תענוג באלקות סתם, אלא תענוג בשם הוי', שהוא שם המפורש, שם המיוחד ושם העצם¹⁵.

והענין בזה:

בנוגע לכללות ענין השמות — הרי ידוע מארז"ל¹⁶ "לפי מעשי אני נקרא", כלומר, שהשמות אינם מורים על הקב"ה כפי שהוא מצד עצמו, אלא על מעשיו, כפי שמצמצם את עצמו לפי אופן הנבראים, ולדוגמא: שם אלקים מורה על צמצום האור להנהיג במדת הדין, ועד"ז בנוגע

15) סוטה לה, א. סנהדרין ס, א. רמב"ם הלי' יסוה"ת פ"ו ה"ב. הלי' ע"ז פ"ב ה"ז ובכס"מ שם. מו"נ ח"א פס"א ואילך. פרדס שי"ט בתחלתו. עיקרים מ"ב פכ"ח.

16) שמו"ר פ"ג, ו. וראה סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ה (דרמ"צ קטז, ב).

11) סה"מ תש"ח ע' 240. סה"ש קייץ 11 הש"ת ע' 22.

12) שם קד, א.

13) פל"ט (נג, א).

14) ישע"י נח, יד. וראה גם שיחת יום ב' דחה"ס הנ"ל ס"ח ואילך (תו"מ שם ע' 36 ואילך).

לשאר השמות. ולכן מצינו ששמות אלו משמשים גם לעניני חול¹⁷, ולא רק לאלקות;

אבל שם הוי' נקרא "שם המיוחד", להיותו מיוחד להקב"ה בלבד, ואין דוגמתו בנבראים, והיינו, לפי שהקריאה בשם זה אינה "לפי מעשיו", אלא קאי על עצם האור כמו שהוא מצד עצמו, ולכן נקרא "שם העצם".

ויתירה מזה — "אז תתענג על הוי'":

מבלי הבט על גודל מעלת שם הוי' — אין הכתוב מסתפק בתענוג במדרגת שם הוי' בלבד, אלא מוסיף ואומר "אז תתענג על הוי'", למעלה משם הוי', כי, סוכ"ס הרי גם שם הוי' אינו אלא שם בלבד, ואילו "על הוי'", למעלה מהוי', קאי על העצמות ממש, בחי' "אנכי" שלמעלה משמות.

ד. והענין בזה:

החידוש דשם הוי' על שם אלקים הוא — ששם אלקים בגימטריא "הטבע"¹⁸, והרי הטבע הוא העלם והסתר על אלקות. והיינו, לפי שענינם של ז' השמות הוא בחי' האור כפי שנתצמצם לפי אופן הנהגת הנבראים ("לפי מעשיו"), וכיון שיש תפיסת מקום לעולם, אזי יכול העולם להעלים ולהסתיר על אלקות, וכמארוז¹⁹ "כתוב והרוצה לטעות כו"; משא"כ שם הוי' ענינו "הי' הוה ויהי' כאחד"²⁰, למעלה מזמן ומקום, שבמדרגה זו אין העולם תופס מקום כלל, ובמילא אין ביכלתו להסתיר על אלקות, ואדרבה — עניני העולם מסייעים לעניני אלקות.

אמנם, תכלית הכוונה היא שתהי' דירה לו ית' בתחתונים²¹, היינו, לא זו בלבד שהעולם לא יסתיר, ולא זו בלבד שהעולם יסייע לעניני אלקות (כלומר שהעולם הוא איזה מציאות, אלא שמציאות זו מסייעת לאלקות), אלא שהעולם יהי' "דירה לו יתברך", שענין הדירה הוא שבהדירה עצמה נמצא בגלוי "בעל הדירה", דהיינו שכל מציאותו של העולם עצמו יהי' אלקות.

והענין ד"דירה בתחתונים" יכול להיות רק מצד בחי' "על הוי'":

17) ראה פרדס שם. הובא בהמשך תרס"ו ע' תעו ואילך.

18) פרדס שי"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו (ד"ה והמרגיל — קא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. ועוד. תניא שעהיה"א רפ"ו. ובכ"מ.

19) ב"ר פ"ח, ח.

20) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. תניא שעהיה"א פ"ז (פב, א).

21) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.

הפעולה שמצד שם הוי' היא רק שהטבע אינו מעלים ומסתיר, או אפילו יתירה מזו — שהטבע עצמו יכול לסייע לאלקות, אבל הטבע הוא עדיין בבחי' מציאות, שהרי הוי' הוא מלשון "מהוה"²², וא"כ ישנה מציאות ההתהוות כפי שהיא מצד שם הוי' עכ"פ.

אבל מצד בחי' "על הוי'", בחי' "אנכי", "דלא אתפס בשם ולא אתרמזו לא בשום אות וקוצא כלל"²³ — הנה כל מציאות העולם היא אלקות, והיינו, שאין זה באופן שסוגרים את העינים ולא מסתכלים על העולם, וגם לא באופן ששורפים ומבטלים את העולם, אלא שהעולם כפי שהוא במציאותו, הנה כל מציאותו היא אלקות, וזוהי שלימות הכוונה ד"דירה בתחתונים".

ה. וכיון ש"משכרה נדע מהותה", הרי מזה ששכרו של אברהם הוא "אז תתנג על הוי'", מובן, שבדוגמא כזו היתה גם עבודתו:

עבודתו של אברהם היתה — המשכת אלקות בעולם, והיינו, שבכל מקום בעולם, גם במקום התחתון ביותר, ראה וגילה אלקות.

ולכן מצינו שהכנסת אורחים דאברהם היתה גם לגבי "ערביים", שהיו "משתחיים לאבק רגליהם"²⁴, וכפי שנתבאר פעם²⁵ הענין בזה, שאפילו את ראשם, שהוא הכח היותר עליון שבהם, השפילו להיות למטה וטפל לא רק לגבי הרגל, אלא אפילו לגבי האבק שעל-גבי רגליהם, היינו שהראש נעשה טפל לדבר הטפל לרגל! ומזה מובן שערביים אלו היו במדרגה תחתונה ביותר; ואעפ"כ, כאשר אברהם ראה את הערביים — ראה בהם מציאות שניתן לעשות ממנה דירה לו יתברך.

והגע עצמך:

אפילו בנוגע לבנ"י, ולאחרי מ"ת (שבו נכחו כל בנ"י) — הרי הענין דאהבת ישראל, ללמד זכות על איש ישראל, הו"ע שנאמר במשנה²⁶, בגמרא²⁷, בספרי מוסר ובספרי חסידות²⁸, ולאחרי כל זה — יש צורך בעבודה רבה כדי לפעול בעצמו ענין זה;

ואילו כאן מדובר קודם מ"ת, ולא אודות בנ"י, אלא אודות אומות

22 זהר ופרדס שם. תניא שעהייה"א רפ"ד.

23 לקו"ת פינחס פ, ב. וראה זח"ג יא, א.

24 רנז, סע"ב.

25 ב"מ פו, ב. הובא בפרש"י עה"ת וירא

26 לקו"ש ח"א 28. תו"מ ח"ב ס"ע 78 ואילך.

27 אבות פ"א מ"ו.

28 שבועות ל, סע"א. וש"נ.

29 ראה תניא פ"ל. ובכ"מ.

העולם, ואודות "ערביים", אומה שלא קיימו שבע מצוות בני נח (שהרי איסור עבודה זרה הוא א' משבע מצוות בני נח²⁹), ואעפ"כ, כאשר אברהם ראה אותם, הנה מיד נתעוררה אצלו מדת החסד, לנהוג בהם בדרך קירוב! וזהו שמצינו³⁰ שמדת החסד דאצילות אומרת "אברם עומד ומשמש במקומי", ועד שנתבאר בכ"מ³¹ שמדת החסד דאברהם אבינו היא למעלה יותר ממדת החסד דאצילות.

ומצד עבודתו במדת החסד, להמשיך אלקות לכל, ולגלות אלקות גם במקום היותר תחתון — הנה גם שכר עבודתו הוא בדוגמת עבודה זו, בחי' "אז תתענג על הוי'", שהו"ע דירה בתחתונים, כנ"ל.

ו. ועד"ז מצינו בנוגע לעבודתו של הבעש"ט:

ידוע שהענין שבו הי' הבעש"ט "זהיר טפ"י" הוא — אהבת ישראל, ויתרה מזה, שאהבתו היתה גם לאומות-העולם, כידוע הסיפור³² שהבעש"ט נהג קירוב אפילו בגזלנים שבאוה"ע. ועד שאהבתו היתה אפילו לחי ולצומח, כידוע³³ שהבעש"ט אמר שהוא אוהב את הצומח והחי שביער.

וכשם שעבודתו היתה לקרב את כולם, הנה גם שכרו הי' הענין ד"אז תתענג על הוי'", שמצד בחי' "על הוי'" ישנו גילוי אלקות גם במקום התחתון ביותר (כנ"ל) — כידוע הסיפור³⁴ שבשעת תפלתו של הבעש"ט נעמדו העיזים על רגליהן האחוריות (גילוי בסוג החי), ויתרה מזו — ידוע³⁵ שהציציות של הבעש"ט התנענעו מעצמם (גילוי בסוג הדומם).

וכל האמור מתאים גם לתורת הבעש"ט³⁶ עה"פ³⁷ "לעולם הוי' דברך נצב בשמים", שבכל דבר ישנו כח אלקי שמהווה אותו, מקיימו ומחי' אותו — שזוהו בהתאם לענינו של הבעש"ט לגלות אלקות בכל דבר.

ז. וענין זה — ככל עניני התורה, כולל גם הסיפורים שבתורה — מהוה הוראה ולימוד בעבודתנו:

ובהקדמה — שאף שמי הוא זה ואיזה הוא אשר ערב לכו לגשת כו'³⁸

(34) ראה חתר שם טוב בהוספות ששנ"א. וש"נ. וראה גם תו"מ ח"ל ס"ע 111 ואילך.
 (35) ראה דברי שלום פ' תבוא. וראה גם כש"ט שם סשמ"ט. וש"נ.
 (36) תניא שעהויהו"א בתחלתו.
 (37) תהלים קיט, פט.
 (38) לשון אדה"ז בתניא פמ"ד (סג, א).

(29) סנהדרין נו, א ואילך.
 (30) ספר הבהיר סקצ"א (זח"א בהשמטות רסד, ריש ע"ב) — הובא ונת' בפרדס שכ"ב פ"ב.
 (31) סה"מ תש"ב ע' 101 ואילך.
 (32) ראה שבחי הבעש"ט (הוצאת מונרשיין) ע' 271. וש"נ.
 (33) ראה סה"ש תש"ג ריש ע' 166.

למדריגת אברהם, "האדם הגדול בענקים"³⁹, ועד"ז בנוגע לבעש"ט, כידוע מ"ש הרמ"מ מהאָרְאָדְאָק⁴⁰ אודות הבעש"ט ש"אחד הי' ומהקדמונים לא קם כמוהו ואחריו כו", הרי אמרו חז"ל⁴¹ ש"כל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב".

ובפרט כאשר נמצאים בזמן מיוחד — חודש השביעי, שמשובע בכל⁴², וביום החמשה עשר בחודש, שבו קיימא סיהרא באשלמותא⁴³ — אזי מעלת הזמן מוסיפה בנתינת־כח מהאושפיזין⁴⁴ לכאו"א מישראל, שעבודתו תוכל להיות מעין ודוגמת זה⁴⁵, ועי"ז יהי' אצלו השכר ד"אז תתענג על הרי"מ"⁴⁶.

[כ"ק אדמור"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "צמאה לך נפשי", וניגון הבעש"ט — שלש תנועות (עוד פעם)].

* * *

ח. בנוגע למנהג שנקבע לאחרונה לנגן "אתה בחרתנו" בכל יו"ט בחזרת הש"ץ — יש להעיר:

(א) כאשר הקהל מנגן "אתה בחרתנו" — צריך גם הש"ץ לומר (לנגן) עמהם, שהרי הוא צריך לחזור על כל התפלה (כולל גם "אתה בחרתנו") כדי להוציא י"ח את הציבור.

(ב) כאשר מנגנים "אתה בחרתנו" בחזרת הש"ץ — אין לנגן את הבבא שבה חוזרים וכופלים התיבות, שהרי בתפלה בכלל אינו מן הראוי לחזור ולכפול תיבות (כי גם מספר התיבות שקבעו בתפלה הוא בדיוק⁴⁷), אפילו במקום שמותר להפסיק, ועאכו"כ במקום שאסור להפסיק, כבנדוד, בתפלת העמידה, ולכן, יש לנגן רק את הבבא שבה אין כופלים התיבות.

מבלי לידע שהוא אליהו הנביא. ולכאורה אינו מובן: כיון שלא ידעו שהוא אליהו הנביא, הרי לא נתמלאה בקשתם לזכות לגילוי אליהו? — ועכצ"ל, שהענין דגילוי אליהו יכול להיות גם באופן כזה, והיינו, גילוי שלמעלה משכל, הבנה והשגה. ועד"ז מובן גם בנוגע להמשכת והתגלות ענין האושפיזין. (45) בזכרון אחדים: ולדוגמא — שיוכל בפועל להביט על השולחן ולראות את דבר ה' שבו...

(46) חסר סיום השיחה (המו"2).

(47) ראה טור או"ח סו"ס קיג. וראה גם ב"י או"ח סנ"א (ד"ה וכתב עוד מה). ועוד.

(39) יהושע יד, טו (ובפרש"י). וראה ב"ר פי"ד, ו.

(40) בסוף ספרו פרי הארץ (ד"ה יהא שלמא רבא).

(41) תדבאר רפכ"ה.

(42) ויק"ר פכ"ט, ח.

(43) זח"א קנ, רע"א. ועוד.

(44) בענין זה נזכר גם הסיפור ("שמועסן מיט קינדער" גליון 79, ניסן תש"ח ע' 6 ואילך) אודות תלמידי הבעש"ט שביקשו לזכות לגילוי אליהו, ונתגלה אליהם בביהמ"ד בדמות עני עובר־אורח שעייך בספר, ואח"כ מצאו אצלו הספר, והתרעמו עליו ונטלוהו ממנו כו' —

ט. וכיון דאתינן להכי, יש להעיר על ענין נוסף שלא ידוע לרבים — בנוגע להנהגת הש"ץ באמירת "שמע ישראל" בקדושת כתר במוסף דשבת ויו"ט.

ובהקדמה — שיש בזה ב' דינים מנוגדים:

מחד גיסא — כאשר הקהל אומרים "שמע ישראל", צריך גם הש"ץ לומר "שמע ישראל" יחד עמהם, כדין כל יחיד, שכאשר שומע שהציבור אומר "שמע ישראל", צריך להפסיק במקום שעומד ולומר "שמע ישראל" עם הציבור⁴⁸.

ולאידך גיסא — כיון שהש"ץ צריך להתפלל בקול רם כדי להוציא י"ח את הציבור⁴⁹, צריך לומר גם "שמע ישראל" בקול רם, כדי שלא יהי' מקום לחשש שמא יכנס מישהו לבית-הכנסת ויחשוך בהש"ץ (כיון שאינו מכיר) שלא אמר "שמע ישראל" (ובפרט שאי-אמירת הפסוק שמע ישראל חמורה יותר מאשר אי-אמירת הפסוק "קדוש קדוש גו").

ובכן, שאלתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר כיצד צריך להתנהג בזה, והשיב, שמנהג רבותינו נשיאינו הוא — שהש"ץ מתחיל לומר "שמע ישראל" יחד עם הציבור, וכאשר הקהל משתתק ומקשיב להש"ץ, אזי מסיים הש"ץ את הפסוק בקול רם⁵⁰.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אתה בחרתנו"].

* * *

י. האושפיזא ביום השני דחג הסוכות — יום זה — הוא: יצחק⁵¹. ובנוגע לפסוק המיוחד שאומר יצחק — שהוא בבחי' שכר עבודתו, וממנו יודעים תוכן עבודתו, כמו שכר מצוה, שמשכרה נדע מהותה (כנ"ל ס"ב) — מצינו בזהר⁵² שר"ש דוחה את הדעה שנזכרה לפנ"ז, ומסיק: "אבל יצחק קאמר גבור⁵² בארץ יהי' זרעו וגו' הון ועושר בביתו וגו'". והענין בזה:

ענינו של יצחק הוא בחי' גבורה, ולכן אומר הפסוק "גבור בארץ וגו'".

48) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סס"ה ס"ב — 34.

ג. וש"נ. 51) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס תש"כ

49) ראה שם רסק"ד. וש"נ. ס"ב ואילך (תו"מ חכ"ז ע' 25 ואילך). וש"נ.

50) ראה גם ספר המנהגים חב"ד ריש ע' 52) תהלים קיב, ב"ג.

אמנם, גבורה זו היא בחי' חט שבגבורה — כמבואר בסידור⁵³ שענין הגבורה הוא התחלקות השפע לחלקים רבים מאד, שע"ז יומשך השפע ויתקבל אצל המקבל, והיינו, שכוונת ההתחלקות שמצד הגבורה היא בשביל החסד, כדי להטיב למקבלים, כיון שדוקא ע"י התחלקות השפע לחלקים רבים תוכל ההשפעה להתקבל אצלם.

וע"ד הענין ד"גבורות גשמים"⁵⁴, דאף שגשמים הם ענין של ברכה, ועד למקור כל הברכות, וכמ"ש⁵⁵ "אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם גו'", והיינו, שהתחלת כל הברכות הוא מענין הגשמים⁵⁶, מ"מ, נקראים בשם "גבורות גשמים", כי, כדי שתהי' השפעת הגשמים באופן של ברכה, מוכרח להיות ענין של גבורה, שהו"ע התחלקות השפע לטיפין טיפין, וכדאיתא בגמרא במסכת ב"ב⁵⁷: "הרבה טיפין בראתי בעבים, וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה, כדי שלא יהיו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, מטשטשות את הארץ, ואינה מוציאה פירות".

וכללות הענין בזה — שאע"פ שמצד "תורת אמת" אין מקום לפשרות, מ"מ, סדר העבודה הוא באופן ש"מעט מעט אגרשנו"⁵⁸, מן הקל אל הכבד, והיינו, שההשפעה צריכה להיות לפי ערך כלי המקבל (כמו יין ישן שצריך למזגו לפי ערך הקנקנים), ובאופן כזה דוקא מתקבלת ההשפעה אצל המקבל, ועד שיהי' מקבל הראוי לשמו, כפי הדרוש והמכוון — באופן ש"גבור בארץ יהי' זרעו", לכבוש חלקו בעולם.

וענין זה מודגש במיוחד אצל הרב המגיד — האושפיזא של תורת החסידות — כידוע⁵⁹ שאצל המגיד הי' מספר התלמידים "פי שנים"⁶⁰ מאשר אצל הבעש"ט, ולכל תלמיד מסר המגיד "יחודים" כדי שכל אחד יפעל בעבודת הבריורים במדינה שלו (מלבד מדינת אשכנז, שהיתה באופן של תכלית הרע)⁶¹ — שזהו תוכן הענין ד"גבור בארץ יהי' זרעו", כדי לסיים ולהשלים כיבוש העולם.

59) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' שח. שם ע' שו. וש"נ.

60) מלכים"ב, ב, ט.

61) כפי שסיפר כ"ק אדנ"ע בנוגע למלחמה שהתחילה בשנת תרע"ד (ראה מגדל עז (כפ"ח תש"מ) ריש ע' תנח), אלא שבשעתו לא הבינו כוונת הדברים, אבל בימינו, לאחר שידועים אודות הגזירות ושמדות כו', מובנים הדברים.

53) רנז, ד. וראה גם שער התקיעות בסופו (רמז, א"ב).

54) משנה ריש תענית. וראה תו"א בהוספות לשמות קז, ב. לקו"ת ואתחנן יג, ג. ובכ"מ.

55) ר"פ בחוקתי.

56) ראה רמב"ן עה"פ. וראה גם תו"מ ח"י"ח ע' 153. וש"נ.

57) טז, סע"א.

58) משפטים כג, ל.

וההוראה מזה — בנוגע להתעסקות בענין החינוך, שזהו"ע ד"זרעו", כמארז"ל⁶² "ושננתם לבניך, אלו התלמידים", שהסדר בזה צריך להיות באופן של התחלקות ההשפעה לחלקים רבים לפי ערך כלי המקבל, כל אחד לפי ענינו, הן אלו שנדרש מהם לימוד התורה (כולל גם פנימיות התורה) בשופי, והן אלו שמתחילים ללמוד אל"ף-בי"ת, וכפי שמצינו במדרש⁶³ בנוגע לדוד, שהי' יודע לרעות הצאן איש לפי כחו, ועז"נ⁶⁴ "מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו".

יא. ויש להוסיף, שענין הגבורה ("גבור בארץ גו") הוא לא רק בנוגע להזולת ("זרעו"), היינו, לצמצם את ההשפעה שתהי' לפי ערך כלי המקבל, אלא גם בנוגע לעצמו:

ובהקדמה — שכיון ש"אדם קרוב אצל עצמו"⁶⁵, "ועל כל פשעים תכסה אהבה"⁶⁶ — אהבת עצמו, עלול הוא להעריך את עצמו יתר מכפי המדה, ולטעון שלהיותו בעל כשרונות, מוחין גדולים וכו', אין זה לפי כבודו להשפיל את עצמו ולירד ממדרגתו ולהתעסק עם הזולת שצריכים ללמדו אל"ף-בי"ת כפשוטו, "קמץ א' אָ", או אל"ף-בי"ת של יהדות, החל מה"קמץ א' אָ" ד"אָנכי הוי' אלקיך"⁶⁷.

ומוסיף לטעון, שכיון שמאמין בתורת הבעש"ט בענין דהשגחה פרטית⁶⁸ (שהרי הוא חסיד...), הנה אם ילד יהודי זה אכן ראוי ("אים איז באַשערט") לקבל חינוך יהודי, בודאי יזמין לו זאת הקב"ה, ובמילא אינו צריך לדאוג לכך... ואם לאו — "בהדי"י⁶⁹ כבשי דרחמנא למה לך"!... ובכל אופן, הוא מצדו — טוען הוא — אינו שייך לצמצם ולהשפיל את עצמו לירד ממדרגתו ולהתעסק עם ילד קטן.

והמענה על זה:

גם אם אמת הדבר שהוא בעל כשרון, ובעל חשבון צדק וכו', צריך לצמצם את עצמו ("גבור") בשביל "זרעו" — כפי שלמדים מיצחק, שהי' "עולה תמימה"⁷⁰, שלא יצא מארץ ישראל לחוץ לארץ (שזוהי מעלה מיוחדת שלא היתה אצל אברהם ויעקב), ואעפ"כ, למרות גודל מעלתו,

68 ראה כתר שם טוב בהוספות סקע"ט ואילך. וש"נ.

69 ברכות יו"ד, סע"א.

70 ב"ר פס"ד, ג. הובא בפרש"י עה"ת תולדות כה, כו, כו, ב.

62 ספרי ופרש"י עה"פ ואתחנן ו, ז.

63 שמו"ר פ"ב, ב.

64 תהלים עח, עא.

65 יבמות כה, ריש ע"ב. וש"נ.

66 משלי יו"ד, יב.

67 יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

הי' "מתאים" לו ("אים איז אָנגעשטאַנען") להתעסק אפילו עם עשו, ועשה זאת (לא באופן של הכרח, אלא) ברצון (כראוי ל"עולה תמימה", שהרי בקרבן עולה כתיב⁷¹ "לרצונו"), ומתוך תענוג וחשק, כמ"ש⁷² "ויאהב יצחק את עשו" — בידעו שזהו "זרעו"!

ולהעיר, שאע"פ שהפירוש הפשוט במ"ש "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו", הוא, "שהי' צד אותו ומרמהו בדבריו"⁷³ — הרי ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל⁷⁴, ידע יצחק היטב מהותו האמיתית של עשו, ואעפ"כ, רצה לברר ולהוציא ממנו את ניצוצות הקדושה שהיו כלולים בו, שהם נשמות הגרים שיצאו ממנו, כמו ר' מאיר ור' עקיבא, והיינו, שרצה כבר לפעול בו הבירור כו' עוד קודם בוא הזמן שעליו נאמר⁷⁵ "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו". אלא שטעה בזה שחשב שהוא בעצמו יברר את עשו שלא ע"י יעקב, ואילו האמת היא שהבירור דעשו הוצרך להיות ע"י יעקב דוקא⁷⁶.

ובכל אופן, יש כאן לימוד והוראה עד כמה צריך להשתדל בנוגע ל"זרעו" — שצריך להתגבר ("גבור") ולצמצם את עצמו ולירד למטה מג' טפחים ש"כלבוד דמי"⁷⁷, ולהגיע גם לאלו שנמצאים "בארץ", במעמד ומצב ירוד, בבחי' "עבדא בהפקירא ניחא לי"⁷⁸, ועד ל"ישראל מומר" רח"ל (כדברי הגמרא⁷⁹ שעשו הי' "ישראל מומר"), ולא לסמוך על כך שיבוא מישהו מ"קצה הארץ" (או מישהו שעדיין לא נולד..) ויצילנו, אלא הוא בעצמו צריך להשתדל בכך, ובלשון הכתוב⁸⁰: "וירא כי אין איש", ולא לדחות למחר מה שיכול לפעול היום.

וכפי שרואים בהנהגת רבינו נשיאנו, שמבלי הבט על כך שסבבוהו ריבוי טרדות ברוחניות ובגשמיות, ועד ליסורי הגוף כו' — מצא זמן להתעסק לא רק עם יהודים שהם בדרגת "יעקב", אלא גם עם יהודים שהם בדרגת "עשו" ("ישראל מומר"), וגם בשבילם הניח ומסר את עצמו, ולא מתוך הכרח, אלא מתוך אהבה ותענוג פנימי, אשר, דוקא באופן כזה מצליחים לפעול עליהם.

ואף שמי הוא זה ואיזהו הוא אשר ערב לבו לגשת כו', ולומר

(76) ראה תו"א תולדות כ, ג.	(71) ויקרא א, ג.
(77) ברכות כה, ב. ועוד.	(72) תולדות כה, כח.
(78) גיטין יג, א. וש"נ.	(73) פרש"י עה"פ.
(79) קידושין יח, רע"א.	(74) סה"ל עה"פ.
(80) שמות ב, יב. ישעי' נט, טז.	(75) עובדי' בסופו.

שהנהגתו היא כמו הנהגת יצחק, וכהנהגת רבינו נשיאנו הנ"ל — הרי אמרו רז"ל ש"כל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי" (כנ"ל ס"ז), ולא עוד אלא שיכול לפעול שיהי' אצלו "פי שנים ברוחך", כפי שביקש ופעל אלישע⁶⁰, ועד"ז אצל המגיד (כנ"ל ס"י), וזוהי גם הוראה לכאו"א מאתנו, שיעמוד סמוך לכותל ("שטעלן זיך ביים וואַנט") ויתפלל ויבקש ויתבע שיתנו לו "פי שנים ברוחך", ואכן יפעל זאת — אם רק ימלא את שליחותו באופן ד"גבור בארץ יהי' זרעו".

יב. וממשיך בזה, שיצחק אומר לא רק הפסוק "גבור בארץ יהי' זרעו וגו'", אלא גם פסוק נוסף (שלא מצינו זאת בשאר האושפיזין, שכל אחד מהם אומר רק פסוק אחד) — "הון ועושר בביתו וגו'":

כאשר אומרים ליהודי שעבודתו צריכה להיות באופן ש"גבור בארץ יהי' זרעו", להתגבר ולצמצם את עצמו ולירד כדי לפעול בארץ, ולהשפיע שם באופן של צמצום והתחלקות לפי ערך המקבלים — יכול לטעון:

ומה יהי' עם כל הענינים הנעלים השייכים אליו לפי ערכו ומעלתו, וכיצד יוכל הוא לעבוד את העבודה שלו באופן של הילוך ועלי' בקודש⁸¹, ובאופן ד"ואתהלכה ברחבה"⁸² — בה בשעה שמתעסק עם ילדים קטנים?!

בעבודה באופן ד"גבור בארץ יהי' זרעו" — טוען הוא — מנצל רק אחוז אחד או שנים מכחותיו וכשרונותיו, ומה יהי' עם כל 98-99 האחוזים הנותרים, שישארו ח"ו לבטלה, היפך הסדר דבריאת העולם, כמארוז⁸³ "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"?! וא"כ, מוטב הי' — טוען הוא — שמלמעלה היו נותנים למישהו אחר את הכחות הדרושים לעסוק עם ילדים קטנים, ואילו הוא הי' יכול להתעסק עם ענינים נעלים!

ועל זה נאמר הפסוק השני — "הון ועושר בביתו":

גם כאשר צריך לצמצם את עצמו ולהשפיע בצמצום והתחלקות לפי ערך כלי המקבל — יש אצלו כל ההון והעושר שניתן מלמעלה, שכן, הצמצום וההתחלקות בענין ההשפעה אינה ענין של עונש ח"ו עבורו, אלא אדרבה: הכוונה בזה היא — שעבודתו תהי' לא רק כפי

(83) שבת עז, ב.

(81) ראה ברכות כח, א. וש"נ.

(82) תהלים קיט, מה.

שנדרש מצד החשבון שלו, אלא כפי שנדרש מצד "חשבוננו של עולם"⁸⁴, למלא את החסרון שבעולם באופן ש"לא תחסר כל בה"⁸⁵, והיינו עיי"ז שמשפיע באופן של צמצום והתחלקות "בארץ"; ובודאי שעיי"ז לא נחסר אצלו מאומה, אלא בדוגמת מעין, שכמה ששואבים ממנו לא נחסר בו מאומה, ואדרבה, הולך וניתוסף בנהר כו'.

וסוכ"ס זוכים שיהי' "הון ועושר" לא רק "בביתו", אלא גם בעבודת ההשפעה אל הזולת, ובלשון הכתוב⁸⁶: "הקטן יהי' לאלף והצעיר לגוי עצום", היינו, שלמרות שהתחלת העבודה עם הזולת היא בהיותו במעמד ומצב ד"קטן" ו"צעיר", הנה "הקטן יהי' לאלף והצעיר לגוי עצום", ועד שבאים לסיום הכתוב: "אני ה' בעתה אחישנה".

* * *

יג. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה בסוכות תשבו גו' — הוגה עיי' כ"ק אדמו"ר שליט"א.

* * *

יד. האושפיזא⁸⁷ ביום השלישי דחג הסוכות — יעקב, ובנוגע לנשיאי תורת החסידות — אדמו"ר הזקן⁸⁸.

ומבואר בזהר¹² שהפסוק שאומר יעקב הוא: "אז יבקע כשחר אורך"⁸⁹ — שזהו ענינו של יעקב, אותיות "יבקע"⁹⁰.

והענין בזה — שלאחרי שישנו הענין ד"אז תתענג על הוי"ו" (עיי' אברהם והבעש"ט), וכפי שכבר נמשך בהתחלקות לפרטים (עיי' יצחק והמגיד), אזי נעשה הענין ד"יבקע", שזהו כמשל⁹¹ בקיעת החבית בגלל שנתמלאה ביותר עד שאינה יכולה להחזיק המשקה, שיוצא מסדקי החבית, שאף שהמשקה היוצא הוא מועט ביותר, טיפין טיפין, מ"מ, יש בו תוקף גדול ביותר.

ודוגמתו בנמשל — ההמשכה בבי"ע (עיי' בקיעת הפרסא שבין

(88) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס הנ"ל ס"י ואילך (תו"מ שם ע' 30 ואילך).
 (89) ישע"י נח, ח.
 (90) ראה זהר הרקיע לזהר שם. סידור שבערה 7 — רנח, א. סה"מ תש"ט ע' 58, ובהנסמן שם בהערה.
 (91) ראה סידור שם.

(84) ב"ב עה, ב.
 (85) עקב ח, ט.
 (86) ישע"י ס, כב.
 (87) מכאן ואילך — ראשי-פרקים בלבד.
 לשלימות הענין — ראה שיחת שמחת ביה"ש סל"ג ואילך (לקמן ע' 98 ואילך).

אצילות לבי"ע⁹²), שזהו ענינו של יעקב, שעיקר עבודתו היתה בחוץ-לארץ, ששם העמיד את בית ישראל באופן ש"מטתו שלמה"⁹³ (משא"כ אברהם שעיקר עבודתו היתה לאחרי שבא לארץ כנען⁹⁴, ומאז לא יצא משם רק למשך ג' חדשים⁹⁵).

וזהו גם ענינו של אדמו"ר הזקן — כידוע הפתגם⁹⁶ שהבעש"ט הראה כיצד צריכים לעבוד את ה', ואדמו"ר הזקן הראה כיצד יכולים לעשות זאת בפועל, שזה נעשה ע"י תורת חסידות חב"ד דוקא, שהיתרון שבה על תורת החסידות הכללית נתבאר ע"פ המשל מעיבוד הפשתן לעשות ממנו אריג לבגד⁹⁷, והיינו, שענינה של חסידות חב"ד הוא להאיר כל ענין בעבודת ה' ולהורות איך להביאו לפועל באופן השייך לכל אחד מישראל (וגם לכל אחת מישראל, כמובן מדברי אדה"ז בהל' ת"ת⁹⁸ אודות החיוב דנשים בלימוד הלכות הצריכות להן, שבזה נכללים גם כל פרטי הענינים דאמונת ויחוד ה', אהבתו ויראתו כו').

וכפי שרואים בפועל את גודל ההצלחה בזה, וכידוע הפתגם⁹⁹ שפיסת לחם חסידית — הן בגשמיות והן ברוחניות — אינה הולכת לאיבוד ("א חסיד'ישע שטיקל ברויט ווערט ניט פאַרפאַלן"), וכבר יכולים לצאת לקראת משיח צדקנו ולומר "ראו גידולים שגידלנו".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ברוך על הכוס, ולאחרי תפלת ערבית והבדלה — נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א לכל המסובים מ"כוס של ברכה". טרם צאתו התחיל לנגן ניגון הקפות לאביו הרלווי"צ ז"ל].

96 ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' 259. וראה גם תו"מ ח"א ע' 190. וש"נ.

97 ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' שע. לקו"ד ח"א קמב, א. שיחת יום ב' דחה"ס תש"ד ס"ח (סה"ש תש"ד ע' 21). 98 ספ"א.

99 ראה סה"ש תרפ"ד ע' 58. וש"נ.

92 נזכר גם אודות הדרגות שלפני הצמצום ולאחרי הצמצום ביחס לבעש"ט והמגיד (המו"ז).

93 ויק"ר פל"ו, ה. פרש"י ויחי מז, לא. וראה פסחים נו, א. תו"כ בחוקותיו כו, מב. ספרי ואתחנן ו, ד. האזינו לב, ט.

94 ראה לקו"ש חט"ו ע' 84, ובהערות שם. וש"נ.

95 פרש"י וירא כא, לד.